

1511**ROZPORZĄDZENIE MINISTRA FINANSÓW**

z dnia 26 października 2007 r.

w sprawie szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych

Na podstawie art. 16 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustala się szczegółową klasyfikację wydatków strukturalnych, o których mowa w art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych, zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia.

§ 2. Szczegółową klasyfikację wydatków strukturalnych, w sposób określony rozporządzeniem, stosuje się do wydatków poniesionych od dnia 1 stycznia 2007 r., z zastrzeżeniem § 3.

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2005 r. Nr 169, poz. 1420, z 2006 r. Nr 45, poz. 319, Nr 104, poz. 708, Nr 170, poz. 1217 i 1218, Nr 187, poz. 1381 i Nr 249, poz. 1832 oraz z 2007 r. Nr 82, poz. 560, Nr 88, poz. 587, Nr 115, poz. 791 i Nr 140, poz. 984.

§ 3. 1. Wydatki poniesione na programy i projekty, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz. U. Nr 116, poz. 1206, z późn. zm.²⁾), do czasu ich zakończenia, klasyfikuje się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych (Dz. U. Nr 123, poz. 856).

2. Wydatki poniesione w roku 2007, dla celów sporządzenia rocznego sprawozdania budżetowego o wydatkach strukturalnych poniesionych przez jednostki sektora finansów publicznych, klasyfikuje się zgodnie z rozporządzeniem, o którym mowa w ust. 1.

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2005 r. Nr 90, poz. 759 i Nr 267, poz. 2251 oraz z 2006 r. Nr 149, poz. 1074 i Nr 249, poz. 1832.

§ 4. Traci moc rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych (Dz. U. Nr 123, poz. 856).

§ 5. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Finansów: *Z. Gilowska*

Załącznik do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 26 października 2007 r. (poz. 1511)

KLASYFIKACJA WYDATKÓW STRUKTURALNYCH

Obszary tematyczne wydatków strukturalnych

I. Badania i rozwój technologiczny (B+RT), innowacje i przedsiębiorczość

01. Działalność B+RT prowadzona w ośrodkach badawczych

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój działalności B+RT w ośrodkach badawczych obejmujące:

- 1) prace związane z identyfikacją kierunków badań naukowych i prac rozwojowych m.in. poprzez zastosowanie metody *foresight*,
- 2) prowadzenie projektów badawczych i aplikacyjnych.

02. Infrastruktura B+RT (w tym wyposażenie w sprzęt, oprzyrządowanie i szybkie sieci informatyczne łączące ośrodki badawcze) oraz specjalistyczne ośrodki kompetencji technologicznych

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności B+RT (w tym w ośrodkach dydaktycznych na poziomie wyższym) oraz wsparcie tworzenia wspólnej infrastruktury badawczej jednostek naukowych obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby związane z:

- 1) infrastrukturą naukowo-badawczą i dydaktyczną,
- 2) infrastrukturą techniczną,
- 3) infrastrukturą technologii informacyjnych i komunikacyjnych (TIK).

03. Transfer technologii i udoskonalanie sieci współpracy między MŚP, między MŚP a innymi przedsiębiorstwami, uczelniami, wszelkiego rodzaju instytucjami na poziomie szkolnictwa pomaturalnego, władzami regionalnymi, ośrodkami badawczymi oraz biegunami naukowymi i technologicznymi (parkami naukowymi i technologicznymi, technopoliami itd.)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu transfer technologii i udoskonalanie sieci współpracy w ramach „trójkąta innowacji” obejmujące wyposażenie w środki i zasoby związane z:

- 1) tworzeniem i rozwojem powiązań kooperacyjnych (w tym przygotowanie, nawiązywanie i prowadzenie współpracy w ramach sieci

przedsiębiorstw, wspólne projekty realizowane we współpracy przedsiębiorstw i instytucji prowadzących działalność B+RT oraz promujących transfer technologii do przedsiębiorstw, w szczególności MŚP),

- 2) nawiązywaniem współpracy, wymianą doświadczeń oraz tworzeniem zintegrowanych usług świadczonych przez różne typy instrumentów wspierania badań, innowacji i przedsiębiorczości (struktury wsparcia na rzecz inkubacji i rozwoju naukowo-technologicznego: inkubatory przedsiębiorczości, parki przemysłowe oraz podmioty zarządzające instrumentami inżynierii finansowej itp.),
- 3) przygotowaniem strategii rozwoju ośrodków badawczych ukierunkowanych na potrzeby przedsiębiorców w zakresie wysoko specjalistycznych usług B+RT,
- 4) zastosowaniem nowych rozwiązań technologicznych w przedsiębiorstwach.

04. Wsparcie na rzecz rozwoju B+RT, w szczególności w MŚP (w tym dostęp do usług związanych z B+RT w ośrodkach badawczych)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu wsparcie na rzecz B+RT w przedsiębiorstwach, w szczególności MŚP, oraz obejmujące wyposażenie w środki i zasoby związane z:

- 1) badaniami stosowanymi i pracami rozwojowymi realizowanymi przez przedsiębiorstwa (oraz ich grupy, sieci współpracy itp.) oraz przez ośrodki badawcze na rzecz przedsiębiorstw,
- 2) badaniami stosowanymi i pracami rozwojowymi realizowanymi przez ośrodki badawcze na rzecz przedsiębiorstw.

Typy przedsiębiorstw objętych kategorią: małe, średnie i duże (w tym grupy przedsiębiorstw).

05. Usługi w zakresie zaawansowanego wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę jakości oraz dostępu do usług związanych z zaawansowanym wsparciem dla przedsiębiorstw obejmujące wyposażenie w środki i zasoby związane z:

- 1) systemem współpracy sieciowej między instytucjami otoczenia biznesu (IOB),

- 2) usługami świadczonymi przez IOB (w tym ośrodki usług wspólnych oraz usługi z zakresu „obsługi inwestora”, internacjonalizacji przedsiębiorstw itp.),
- 3) usługami świadczonymi przez podmioty zarządzające instrumentami inżynierii finansowej (w tym dokapitalizowanie funduszy kapitału podwyższonego ryzyka: fundusze pożyczkowe, kredytowe, poręczeń kredytowych, gwarancyjne, kapitału załączkowego itp.).

Typy przedsiębiorstw objętych kategorią: mikro, małe, średnie i duże (w tym grupy przedsiębiorstw).

06. Wsparcie na rzecz MŚP w zakresie promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska (wdrożenie efektywnych systemów zarządzania środowiskiem, wdrożenie, stosowanie i użytkowanie technologii zapobiegania zanieczyszczeniom, wdrożenie czystych technologii do działalności produkcyjnej przedsiębiorstw)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu szerokie wykorzystanie rozwiązań przyjaznych dla środowiska przez MŚP oraz przyczyniających się do zrównoważonego wykorzystania zasobów, obejmujące wyposażenie w środki i zasoby związane z:

- 1) zastosowaniem nowych rozwiązań organizacyjnych i technologicznych w produkcji i świadczeniu usług prowadzących do zmniejszenia oddziaływania na środowisko oraz do poprawy produktywności i efektywności,
- 2) zastosowaniem efektywnych systemów zarządzania środowiskiem,
- 3) wdrożeniem technologii zapobiegania zanieczyszczeniom.

Typy przedsiębiorstw objętych kategorią: małe i średnie (w tym grupy przedsiębiorstw).

07. Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa itp.)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój przedsiębiorstw bezpośrednio związanych z dziedziną badań i innowacji obejmujące wyposażenie w środki i zasoby niezbędne do:

- 1) inkubacji przedsiębiorstw innowacyjnych tworzonych przez przedsiębiorstwa, placówki szkolnictwa pomaturalnego i wyższego oraz ośrodki B+RT (w tym przekształcenia przedsiębiorstw w centra badawczo-rozwojowe),
- 2) wdrożenia wyników prac B+RT (w tym opracowania wzorów przemysłowych i wzorów użytkowych),
- 3) przeprowadzenia inwestycji o charakterze innowacyjnym (innowacyjne technologie lub innowacyjne produkty, współpraca z ośrodkami naukowo-badawczymi),

- 4) wyposażenia w kredyty technologiczne.

Typy przedsiębiorstw objętych kategorią: mikro, małe, średnie i duże (w tym grupy przedsiębiorstw).

08. Inne inwestycje w przedsiębiorstwa

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój przedsiębiorstw gdzie indziej niewymienione.

09. Inne działania mające na celu pobudzanie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu pobudzenie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP gdzie indziej niewymienione i obejmujące:

- 1) upowszechnianie informacji nt. usług i korzyści oferowanych przez różne typy instrumentów wspierania badań, innowacji i przedsiębiorczości,
- 2) wsparcie przedsiębiorstw w pozyskiwaniu praw własności intelektualnej i przemysłowej (w tym patenty, certyfikacja, uzyskanie, utrzymanie i wykonanie praw).

Typy przedsiębiorstw objętych kategorią: małe i średnie (w tym grupy przedsiębiorstw).

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

II. Społeczeństwo informacyjne

10. Infrastruktura telekomunikacyjna (w tym sieci szerokopasmowe)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej służącej prowadzeniu działalności o funkcjach społecznych, edukacyjnych, kulturalnych i gospodarczych, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu tworzenia szerokopasmowych i bezpiecznych sieci, współdziałających ze szkieletowymi sieciami regionalnymi lub krajowymi.

11. Technologie informacyjne i komunikacyjne — TIK (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe itp.)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu efektywne wykorzystanie TIK obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) dostępu, interoperacyjności systemów informatycznych (w tym wymiana danych pomiędzy dziedzinowymi e-platformami, rejestrami elektronicznymi i urzędami, centralne archiwum elektronicznego obiegu spraw i dokumentów w administracji publicznej itp.),
- 2) bezpieczeństwa, zapobiegania zagrożeniom systemów informatycznych (w tym wdrożenie rozwiązań z zakresu podpisu elektronicznego),
- 3) badań, innowacji w zakresie TIK,
- 4) treści cyfrowych udostępnianych on-line przez instytucje sektora publicznego.

12. Technologie informacyjne i komunikacyjne (sieci TEN-ICT)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu efektywne wykorzystanie TIK w ramach sieci TEN-ICT obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 11.

13. Usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, e-administracja, e-edukacja, e-integracja itp.)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę dostępu do TIK poprzez rozwój e-usług i aplikacji dla obywateli obejmujące roboty i wyposażenie w środki i zasoby związane z: e-zdrowiem, e-administracją, e-edukacją, e-integracją itp.

14. Usługi i aplikacje dla MŚP (e-handel, e-kształcenie i e-szkolenie, tworzenie sieci itp.)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę dostępu do TIK poprzez rozwój e-usług i aplikacji dla MŚP obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby związane z:

- 1) e-handlem, e-kształceniem, e-szkoleniem itp.,
- 2) tworzeniem sieci powiązań MŚP z innymi branżami itp.,
- 3) wspieraniem trójkątów (biegunów) innowacji.

15. Inne działania mające na celu poprawę dostępu MŚP do TIK i ich efektywne użytkowanie

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę dostępu MŚP do TIK i ich efektywne wykorzystanie gdzie indziej niewymienione.

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wymienionych wydatków, obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

III. Transport

16. Kolej

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej Rzeczypospolitej Polskiej w układzie UE, w tym poprawę jakości infrastruktury kolejowej (poza siecią TEN-T), obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby związane z:

- 1) liniami kolejowymi,
- 2) pozostałą infrastrukturą kolejową.

17. Kolej (sieci TEN-T)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej Rzeczypospolitej Polskiej w układzie UE, w tym poprawę jakości infrastruktury kolejowej w ramach sieci TEN-T, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 16.

18. Tabor kolejowy

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę jakości taboru w transporcie kolejowym poza sieciami TEN-T obejmujące roboty, wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) składów całopociągowych, wagonów pasażerskich (w tym dostosowanych do przewozów osób o ograniczonej mobilności), lokomotyw dla przewozów pasażerskich,
- 2) elektrycznych zespołów trakcyjnych.

19. Tabor kolejowy (sieci TEN-T)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę jakości taboru w transporcie kolejowym w ramach sieci TEN-T obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 18.

20. Autostrady i drogi ekspresowe

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej Rzeczypospolitej Polskiej w układzie UE, w tym poprawę połączeń komunikacyjnych w ramach autostrad i dróg ekspresowych (poza siecią TEN-T), obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) dróg, obwodnic i infrastruktury technicznej oraz techniczno-informatycznej w ciągu autostrad i dróg ekspresowych,
- 2) płynności ruchu i przejezdności,
- 3) bezpieczeństwa.

21. Autostrady (sieci TEN-T)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej Rzeczypospolitej Polskiej w układzie UE, w tym poprawę

połączeń komunikacyjnych w ramach autostrad i dróg ekspresowych należących do sieci TEN-T, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 20.

22. Drogi krajowe

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej Rzeczypospolitej Polskiej w układzie UE, w tym poprawę połączeń komunikacyjnych w ramach sieci dróg krajowych, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) dróg, obwodnic i infrastruktury technicznej oraz techniczno-informatycznej w ciągu dróg krajowych,
- 2) płynności ruchu i przejezdności,
- 3) bezpieczeństwa.

23. Drogi regionalne, lokalne

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej Rzeczypospolitej Polskiej w układzie UE, w tym poprawę połączeń komunikacyjnych w ramach sieci dróg regionalnych i lokalnych, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) dróg, obwodnic i infrastruktury technicznej oraz techniczno-informatycznej w ciągu dróg regionalnych i lokalnych,
- 2) płynności ruchu i przejezdności,
- 3) bezpieczeństwa.

24. Ścieżki rowerowe

Wydatki związane z realizacją operacji obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu ścieżek rowerowych.

25. Transport miejski

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój transportu miejskiego obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu transportu zbiorowego, w tym:

- 1) infrastruktury liniowej (w tym torowiska, trakcje, pasy dla autobusów itp.),
- 2) infrastruktury punktowej (w tym przystanki, centra przesiadkowe, terminale, systemy parkingowe typu *park and ride* itp.),
- 3) telematyki.

26. Transport multimodalny

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu stworzenie systemu przewozu ładunków i osób wykorzystującego więcej niż jedną gałąź transportu poza siecią TEN-T, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) centrów logistycznych i terminali transportu kombinowanego,

- 2) zaplecza technicznego i infrastruktury terminali kontenerowych oraz centrów logistycznych,

- 3) robót oraz wyposażenia w środki i zasoby związane z systemami z zakresu telematyki (w tym systemów sygnalizacji akustycznej i akomodacyjnej, systemów dystrybucji i identyfikacji biletów, systemów nawigacji satelitarnej, systemów informacji dla podróżnych, systemów bezpieczeństwa itp.).

27. Transport multimodalny (sieci TEN-T)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu stworzenie systemu przewozu ładunków i osób wykorzystującego więcej niż jedną gałąź transportu w ramach sieci TEN-T obejmujące roboty i wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 26.

28. Inteligentne systemy transportu

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój inteligentnych systemów transportowych w transporcie drogowym, morskim, wodnym śródlądowym, miejskim, intermodalnym i logistyce obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) systemów zarządzania ruchem,
- 2) informacji i obsługi podróżnych,
- 3) poboru opłat,
- 4) zarządzania flotą pojazdów zarządzania kryzysowego w transporcie,
- 5) bezpieczeństwa ruchu,
- 6) logistyki,
- 7) gromadzenia i przetwarzania danych.

29. Porty lotnicze

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę jakości usług portów i transportu lotniczego ukierunkowanych na:

- 1) zwiększenie przepustowości, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:
  - a) infrastruktury lotniskowej i lotniczych urządzeń naziemnych,
  - b) infrastruktury nawigacyjnej,
  - c) infrastruktury łączności oraz dozoru,
- 2) poprawę stanu bezpieczeństwa obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu systemów ochrony i kontroli bezpieczeństwa:
  - a) portów lotniczych (infrastruktury lotniskowej i lotniczych urządzeń naziemnych),
  - b) osób,
  - c) bagażu i ładunków,
  - d) poczty.

30. Porty

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę jakości usług i stanu bezpieczeństwa portów obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury portowej i autostrad morskich, w tym:

- 1) nabrzeży, falochronów, wejść do portów, torów wodnych, basenów, kanałów, terminali portowych, dróg kołowych i linii kolejowych,
- 2) systemów łączności operacyjnej i śledzenia jednostek ratowniczych, systemów teleinformatycznych.

31. Śródlądowe drogi wodne (regionalne i lokalne)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę warunków i stanu bezpieczeństwa regionalnej i lokalnej żeglugi śródlądowej, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) zabudowy regulacyjnej, kanałów żeglugowych oraz przejść żeglownych,
- 2) oznakowania nawigacyjnego,
- 3) monitorowania ruchu statków,
- 4) infrastruktury portowej.

32. Śródlądowe drogi wodne (sieci TEN-T)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę warunków żeglugi śródlądowej w ramach sieci TEN-T obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 31.

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

IV. Energia**33. Energia elektryczna**

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę zdolności wytwórczych, przesyłowych i dystrybucyjnych oraz dywersyfikację źródeł energii elektrycznej poza sieciami TEN-E obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) infrastruktury wytwarzania,
- 2) infrastruktury przesyłu,
- 3) infrastruktury dystrybucji.

34. Energia elektryczna (sieci TEN-E)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę zdolności wytwórczych, przesyłowych i dystrybucyjnych oraz dywersyfikację źródeł energii elektrycznej w ramach sieci TEN-E obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 33.

35. Gaz ziemny

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę zdolności przesyłowych, dystrybucyjnych i magazynowych gazu ziemnego (w tym skroplonego — LNG i sprężonego — CNG) poza sieciami TEN-E obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) infrastruktury przesyłu,
- 2) infrastruktury magazynowania i odbioru,
- 3) infrastruktury dystrybucji.

36. Gaz ziemny (sieci TEN-E)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę zdolności przesyłowych, dystrybucyjnych i magazynowych gazu ziemnego w ramach sieci TEN-E obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 35.

37. Produkty ropopochodne

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę zdolności przesyłowych i magazynowych ropy naftowej i produktów ropopochodnych poza siecią TEN-E obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) infrastruktury przesyłu,
- 2) infrastruktury przeładunku, magazynowania i odbioru.

38. Produkty ropopochodne (sieci TEN-E)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę zdolności przesyłowych i magazynowych ropy naftowej i produktów ropopochodnych w ramach sieci TEN-E obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 37.

39. Energia odnawialna: wiatrowa

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój i zwiększenie wykorzystania energii wiatrowej obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury i urządzeń niezbędnych do:

- 1) wytwarzania, przyłączenia, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej,
- 2) produkcji urządzeń do wytwarzania energii elektrycznej.

40. Energia odnawialna: słoneczna

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój i zwiększenie wykorzystania energii słonecznej obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury i urządzeń służących do:

- 1) wytwarzania, przyłączenia, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej lub ciepłej,
- 2) produkcji urządzeń wytwarzania energii elektrycznej lub ciepłej.

41. Energia odnawialna: biomasa

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój i zwiększenie wykorzystania energii z biomasy obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury i urządzeń służących do:

- 1) wytwarzania, przyłączenia, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej lub ciepłej,
- 2) produkcji i wytwarzania biokomponentów lub biopaliw,
- 3) produkcji urządzeń do wytwarzania energii elektrycznej lub ciepłej,
- 4) produkcji urządzeń do wytwarzania biokomponentów lub biopaliw.

42. Energia odnawialna: hydroelektryczna, geotermalna i pozostałe

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój i zwiększenie wykorzystania energii wodnej, geotermalnej i innych alternatywnych źródeł energii (np. gaz koksowniczy) gdzie indziej niewymienionych, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury i urządzeń służących do:

- 1) wytwarzania, przyłączenia do sieci i dystrybucji energii elektrycznej lub ciepłej,
- 2) produkcji urządzeń do wytwarzania energii elektrycznej lub ciepłej.

43. Efektywność energetyczna, produkcja skojarzona (kogeneracja), zarządzanie energią

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie efektywności wytwarzania, przesyłu, dystrybucji i wykorzystania energii (ograniczenie strat energii oraz zanieczyszczenia środowiska naturalnego, zmniejszenie przerw w zasilaniu odbiorców, przyłączenie rozproszonych źródeł wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł nieodnawialnych) obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury i urządzeń służących do:

- 1) wytwarzania, przyłączenia, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej lub ciepłej,
- 2) wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu,
- 3) termomodernizacji obiektów,

- 4) przekształcenia istniejących systemów ogrzewania obiektów (w szczególności ograniczenie „niskiej emisji”).

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

V. Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom**44. Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi**

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój gospodarki odpadami (w tym komunalnymi i przemysłowymi) przyjaznej dla środowiska oraz dostosowanej do obowiązujących przepisów, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) systemów, infrastruktury i urządzeń służących: składowaniu, unieszkodliwianiu, utylizacji i zagospodarowaniu, odzyskiwaniu (w tym recycling), ewidencjonowaniu odpadów (w tym pożytkowych i niebezpiecznych) oraz osadów pościekowych, usuwaniu odpadów z miejsc na ten cel nieprzeznaczonych,
- 2) systemów, infrastruktury i urządzeń służących ograniczaniu ilości wytwarzanych odpadów, ograniczeniu zużycia zasobów naturalnych (w tym źródeł energii) i materiałów,
- 3) zmian technologii służących zmniejszeniu zapotrzebowania na energię, wodę oraz surowce naturalne, zastępowaniu surowców pierwotnych surowcami wtórnymi z odpadów.

45. Gospodarka i zaopatrzenie w wodę pitną

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój racjonalnej gospodarki i zaopatrzenia w wodę pitną obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu: systemów, infrastruktury i urządzeń zaopatrzenia w wodę i poboru wody (w tym sieci wodociągowe, gromadzenie, przechowywanie i uzdatnianie wody, regulacja ciśnienia wody, pozyskiwanie wody, ochrona ujęć i źródeł wody itp.).

46. Oczyszczanie ścieków

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu ograniczenie ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych do wód i gleb obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) systemów, infrastruktury i urządzeń służących do oczyszczania, gromadzenia, przesyłania i odprowadzania ścieków komunalnych i przemysłowych (w tym oczyszczalnie i podczyszczalnie, systemy kanalizacji zbiorczych, kanalizacji deszczowych itp.),

- 2) technologii służących ograniczeniu ilości substancji niebezpiecznych odprowadzanych wraz ze ściekami.
47. Jakość powietrza
- Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę jakości powietrza obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu systemów, infrastruktury, urządzeń i technologii służących do:
- 1) zmniejszania emisji zanieczyszczeń (w tym gazowych i pyłowych),
  - 2) spełnienia standardów emisyjnych lub granicznych wielkości emisji określonych w krajowych i wspólnotowych przepisach oraz w dokumentach referencyjnych najlepszych dostępnych technik (BAT).
48. Zintegrowany system zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń
- Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu upowszechnienie stosowania zintegrowanych systemów zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:
- 1) systemów, infrastruktury, urządzeń i technologii służących do:
    - a) eliminacji szkodliwych oddziaływań i uciążliwości dla środowiska oraz zapobieganiu im,
    - b) optymalizacji wykorzystania zasobów (energia, woda, surowce),
    - c) eliminacji wytwarzania odpadów, ograniczenia emisji zanieczyszczeń do środowiska (tzw. inwestycje „końca rury”),
    - d) spełnienia wymogów określonych w krajowych i wspólnotowych przepisach oraz w dokumentach referencyjnych najlepszych dostępnych technik (BAT),
  - 2) działań towarzyszących związanych z certyfikacją:
    - a) działań audytowych,
    - b) działań dostosowawczych,
    - c) działań związanych z ekoznakami i ekoetykietami.
49. Dostosowanie do zmian klimatu i łagodzenie ich skutków
- Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu dostosowanie do zmian klimatu i łagodzenie ich skutków obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby w tym zakresie.
50. Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów
- Kategoria ta obejmuje obszary: przemysłowe, poprzemysłowe, powojenne oraz grunty skażone.
- Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rewaloryzację i rekultywację ww. obszarów obejmujące roboty z zakresu:
- 1) likwidacji składowisk, wyrobisk i hałd górniczych,
  - 2) usuwania zanieczyszczeń gruntowych,
  - 3) uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, neutralizacji zanieczyszczonych wód, regulacji stosunków wodnych, zabezpieczenia głównych zbiorników wód podziemnych,
  - 4) rekultywacji obszarów powojennych (w tym rozminowanie).
51. Promowanie bioróżnorodności i ochrony przyrody (w tym NATURA 2000)
- Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój bioróżnorodności i ochrony przyrody obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:
- 1) przywracania właściwego stanu siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) i ostoi gatunków na obszarach chronionych z zachowaniem zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności genetycznej,
  - 2) zahamowania strat różnorodności biologicznej na wszystkich poziomach jej organizacji,
  - 3) wzbogacania składu gatunkowego drzewostanów (w tym eliminacji monokultur),
  - 4) odbudowy i przywracania drożności korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji,
  - 5) opracowania planów ochrony dla obszarów chronionych,
  - 6) zwiększania świadomości w zakresie potrzeby i właściwych metod ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu.
52. Promowanie czystego transportu miejskiego
- Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie udziału ekologicznego transportu publicznego obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby o wysokich normach ekologicznych z zakresu:
- 1) infrastruktury sieci transportu kołowego, szynowego i trolejbusowego oraz infrastruktury towarzyszącej,
  - 2) systemów przystanków, stacji i węzłów przesiadkowych oraz towarzyszącej infrastruktury obsługi pasażerów,
  - 3) taboru autobusowego, szynowego i trolejbusowego (w tym dostosowanego do przewożenia osób o ograniczonej mobilności),
  - 4) telematyki.
53. Zapobieganie zagrożeniom naturalnym i technologicznym (w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami)
- Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zapobieganie i ograniczanie skutków zagrożeń naturalnych i technologicznych obejmujące:

- 1) opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnymi i technologicznymi,
- 2) przedsięwzięcia na rzecz ratowania i ochrony brzegów (w tym zapobieganie zanikowi plaż i stabilizacja linii brzegowej, zabezpieczenie osuwisk itp.),
- 3) retencjonowanie wody i zapewnienie bezpiecznego przejścia wód powodziowych i lodów,
- 4) przeciwdziałanie poważnym awariom oraz poprawę stanu bezpieczeństwa technicznego istniejących urządzeń wodnych itp.

54. Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu ochronę środowiska i zapobieganie zagrożeniom gdzie indziej niewymienione.

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

VI. Turystyka

55. Promowanie walorów przyrodniczych

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu promowanie walorów przyrodniczych, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby związane z ochroną, rewaloryzacją, udostępnianiem obszarów chronionych (w tym parków narodowych, parków krajobrazowych, obszarów NATURA 2000).

56. Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu ochronę i waloryzację dziedzictwa przyrodniczego obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury towarzyszącej turystyce kwalifikowanej.

57. Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój sektora usług turystycznych obejmujące:

- 1) roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury:
  - a) turystyki kwalifikowanej, agroturystyki, ekoturystyki, turystyki wypoczynkowo-uzdrowiskowej, kulturowej, biznesowej,
  - b) zagospodarowania obiektów turystycznych,

- 2) wyposażenie w środki i zasoby z zakresu usług:
  - a) jednolitych systemów rezerwacji i informacji turystycznej,
  - b) systemów identyfikacji wizualnej i promocji turystycznej.

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

VII. Kultura

58. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu ochronę i zachowanie dziedzictwa i dóbr kultury obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby ściśle związane z:

- 1) obiektami wpisanymi do rejestru zabytków i zespołami tych obiektów (w tym z prowadzeniem działalności kulturalnej),
- 2) zabytkami ruchomymi (w tym z: konserwacją i digitalizacją zbiorów, zabezpieczeniem przed nielegalnym wywozem, kradzieżą lub zniszczeniem itp.).

59. Rozwój infrastruktury kultury

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój infrastruktury kultury obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby ściśle związane z prowadzeniem działalności kulturalnej, w tym w zakresie:

- 1) instytucji kultury, ośrodków kultury, punktów informacyjnych w zakresie kultury itp.,
- 2) wirtualnych muzeów, galerii, fonotek, filmotek, cyfrowych bibliotek, czytelni itp.

60. Inne wsparcie dla poprawy usług w zakresie kultury

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój sektora usług w zakresie kultury obejmujące wyposażenie w środki i zasoby, w tym:

- 1) tworzenie kompleksowych systemów informacji w zakresie kultury,
- 2) przedsięwzięcia na rzecz promocji w zakresie kultury.

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,

- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

VIII. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich

61. Zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu realizację zintegrowanych projektów z zakresu rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich obejmujące roboty, wyposażenie w środki i zasoby, zagospodarowanie terenów pod nowe inwestycje oraz zagospodarowanie obiektów:

- 1) pełniących funkcje lub którym nadane zostaną funkcje: społeczne, kulturalne, edukacyjne, turystyczne i agroturystyczne, sportowe, gospodarcze,
- 2) zabytkowych (w tym pomniki historii),
- 3) charakterystycznych dla tradycji budownictwa regionu.

Kategoria, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

IX. Zwiększanie zdolności adaptacyjnych pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców

62. Rozwój systemów i strategii uczenia się przez całe życie w przedsiębiorstwach; szkolenia i usługi na rzecz zwiększenia zdolności adaptacyjnych pracowników do zmian; promowanie przedsiębiorczości i innowacji

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu:

- 1) rozwój systemów i strategii uczenia się przez całe życie w przedsiębiorstwach,
- 2) realizację szkoleń i usług na rzecz zwiększenia zdolności adaptacyjnych pracowników do zmian,
- 3) promowanie przedsiębiorczości i innowacji.

63. Opracowywanie i upowszechnianie innowacyjnych i bardziej wydajnych form organizacji pracy

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu opracowywanie i upowszechnianie innowacyjnych i bardziej wydajnych form organizacji pracy.

64. Rozwój specjalistycznych usług w zakresie zatrudnienia, szkolenia i wsparcia w związku z restrukturyzacją sektorów i przedsiębiorstw, rozwój systemów przewidywania zmian w sferze zatrudnienia oraz zapotrzebowania na kwalifikacje i przyszłych wymogów w zakresie zatrudnienia i kwalifikacji

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu:

- 1) rozwój specjalistycznych usług w zakresie zatrudnienia, szkolenia i wsparcia w związku z restrukturyzacją sektorów i przedsiębiorstw,
- 2) rozwój systemów przewidywania zmian w sferze zatrudnienia i zapotrzebowania na kwalifikacje oraz przyszłych wymogów w zakresie zatrudnienia i kwalifikacji.

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

X. Poprawa dostępu do zatrudnienia i jego trwałości

65. Modernizacja i wzmacnianie instytucji rynku pracy

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu modernizację i wzmacnianie instytucji rynku pracy.

66. Wdrażanie aktywnych i prewencyjnych instrumentów rynku pracy

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu wdrażanie aktywnych i prewencyjnych instrumentów rynku pracy.

67. Działania na rzecz aktywnego starzenia się oraz wydłużania życia zawodowego

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu realizację działań na rzecz aktywnego starzenia się oraz wydłużania życia zawodowego.

68. Wsparcie na rzecz samozatrudnienia i zakładania działalności gospodarczej

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu realizację działań na rzecz samozatrudnienia i zakładania działalności gospodarczej.

69. Działania na rzecz zwiększenia trwałego udziału kobiet w zatrudnieniu oraz ich rozwoju zawodowego w perspektywie zmniejszenia dyskryminacji ze względu na płeć na rynku pracy oraz lepszego godzenia życia zawodowego z prywatnym, a zwłaszcza zwiększenia dostępu do usług opiekuńczo-wychowawczych nad dziećmi i osobami zależnymi

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu realizację działań na rzecz trwałego udziału kobiet w zatrudnieniu oraz ich rozwoju zawodowego w perspektywie:

- 1) zmniejszenia dyskryminacji ze względu na płeć na rynku pracy,
- 2) lepszego godzenia życia zawodowego z prywatnym,
- 3) większego dostępu do usług opiekuńczo-wychowawczych nad dziećmi i osobami zależnymi.

70. Działania na rzecz zwiększenia udziału migrantów w zatrudnieniu w perspektywie wzmocnienia ich integracji społecznej

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu realizację działań na rzecz zwiększenia udziału migrantów w zatrudnieniu w perspektywie wzmocnienia ich integracji społecznej.

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

XI. Poprawa integracji społecznej osób w niekorzystnej sytuacji życiowej

71. Ścieżki integracji i powrotu do zatrudnienia dla osób w gorszym położeniu; zwalczanie dyskryminacji w dostępie do rynku pracy i rozwoju kariery zawodowej oraz promowanie akceptacji dla różnorodności w miejscu pracy

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu:

- 1) tworzenie ścieżek integracji i powrotu do zatrudnienia dla osób w gorszym położeniu,
- 2) zwalczanie dyskryminacji w dostępie do rynku pracy i rozwoju kariery zawodowej,
- 3) promowanie akceptacji dla różnorodności w miejscu pracy.

Kategoria, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

XII. Poprawa jakości kapitału ludzkiego

72. Opracowywanie, uruchomienie i wdrożenie reform systemów kształcenia i szkolenia w celu zwiększenia zdolności do zatrudnienia, zwiększenia stopnia dostosowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy oraz systematycznego podnoszenia kwalifikacji kadry systemu oświaty w perspektywie gospodarki opartej na innowacji i wiedzy

Wydatki związane z realizacją działań mających na celu opracowywanie, inicjowanie i wdrożenie reform systemów kształcenia i szkolenia w perspektywie:

- 1) zwiększenia zdolności do zatrudnienia,
- 2) zwiększenia stopnia dostosowania systemu kształcenia i szkolenia (w tym zawodowego) do potrzeb rynku pracy,
- 3) systematycznego podnoszenia i aktualizacji kwalifikacji kadry systemu oświaty (w tym systemów szkolenia) w perspektywie gospodarki opartej na innowacji i wiedzy.

73. Działania na rzecz zwiększenia udziału w kształceniu i szkoleniu przez całe życie, w szczególności poprzez przedsięwzięcia na rzecz ograniczenia przedwczesnego porzucania skolaryzacji, minimalizowania dyskryminacji ze względu na płeć oraz poprawy jakości i dostępu do kształcenia i szkoleń na poziomie podstawowym, zawodowym i wyższym

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu realizację działań na rzecz zwiększenia udziału w kształceniu i szkoleniu przez całe życie, w szczególności poprzez:

- 1) przedsięwzięcia na rzecz ograniczenia przedwczesnego porzucania skolaryzacji,
- 2) minimalizowanie dyskryminacji ze względu na płeć,
- 3) poprawę jakości i dostępu do kształcenia i szkoleń na poziomie podstawowym, zawodowym i wyższym.

74. Rozwój potencjału ludzkiego w zakresie badań i innowacji, w szczególności poprzez studia podyplomowe i szkolenia naukowców oraz poprzez współpracę sieciową między uczelniami, ośrodkami badawczymi i przedsiębiorstwami

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój potencjału ludzkiego w zakresie badań i innowacji, w szczególności poprzez:

- 1) doskonalenie kompetencji pracowników (w tym naukowo-badawczych), a zwłaszcza szkolenia, studia podyplomowe, międzynarodowe i krajowe studia doktoranckie, w szczególności na kierunkach nauk ścisłych i technicznych,
- 2) współpracę sieciową między uczelniami, ośrodkami badawczymi i przedsiębiorstwami.

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

XIII. Inwestycje w infrastrukturę społeczną

75. Infrastruktura edukacji

Wydatki związane z realizacją działań mających na celu rozwój infrastruktury edukacyjnej i oświaty obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby związane z działaniami dydaktycznymi, wychowawczymi i kulturalnymi prowadzonymi na wszystkich poziomach i profilach kształcenia.

76. Infrastruktura ochrony zdrowia

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój infrastruktury ochrony zdrowia, a zwłaszcza poprawę jakości wykonywanych usług medycznych, zwiększenie dostępności do specjalistycznych świadczeń zdrowotnych, obniżenie poziomu śmiertelności i skutków powikłań powstających w wyniku wypadków i innych stanów nagłego zagrożenia zdrowotnego, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) infrastruktury ochrony zdrowia oraz ratownictwa medycznego,
- 2) sprzętu medycznego,
- 3) środków transportu sanitarnego,
- 4) systemów powiadamiania ratunkowego.

77. Infrastruktura opiekuńczo-wychowawcza

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę stanu infrastruktury i jakości usług oraz zwiększenie dostępności ośrodków opiekuńczo-wychowawczych, obejmujące roboty oraz wyposażenie w niezbędne środki i zasoby.

78. Infrastruktura mieszkalnictwa

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój infrastruktury mieszkalnictwa w zakresie renowacji części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) renowacji głównych elementów konstrukcji oraz instalacji technicznych budynku,
- 2) efektywności energetycznej budynku,
- 3) przygotowania do użytkowania socjalnych budynków mieszkalnych (w tym renowację i adaptację budynków istniejących).

79. Pozostała infrastruktura społeczna

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój infrastruktury społecznej gdzie indziej niewymienione.

Kategoria, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

XIV. Stymulowanie reform w zakresie zatrudnienia oraz integracji społecznej

80. Promowanie partnerstw, porozumień i inicjatyw poprzez tworzenie sieci współpracy

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu promowanie partnerstw, porozumień i inicjatyw poprzez tworzenie sieci współpracy zainteresowanych podmiotów.

Kategoria, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

XV. Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym

81. Rozwiązania na rzecz podniesienia jakości opracowania, monitorowania, ewaluacji polityk i programów na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, wzmocnienie zdolności w zakresie realizacji polityk i programów

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu wdrożenie rozwiązań (mechanizmów) na rzecz podniesienia jakości opracowania, monitorowania, ewaluacji polityk i programów na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym oraz wzmocnienie zdolności w zakresie realizacji polityk i programów.

Kategoria, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

XVI. Rekompensata za podniesione koszty rozwoju regionów peryferyjnych

82. Rekompensata podniesionych kosztów związanych z utrudnionym dostępem oraz rozproszeniem terytorialnym
83. Szczególne działania na rzecz zrekompen-sowania podniesionych kosztów wynikających z wielkości rynku
84. Szczególne działania na rzecz zrekompen-sowania podniesionych kosztów związanych z warunkami klimatycznymi i ukształtowaniem terenu

XVII. Pomoc techniczna

85. Przygotowanie, realizacja, monitorowanie i kontrola

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zapewnienie sprawnego przebiegu i ciągłości procesów związanych z programowaniem, zarządzaniem, wdrażaniem, monitorowaniem, zamknięciem pomocy, audytem, kontrolą i oceną w odniesieniu do Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (NSRO), Podstaw Wsparcia Wspólnoty (PWW) oraz programów operacyjnych (PO) krajowych i regionalnych, obejmujące m.in.:

- 1) zapewnienie niezbędnych zasobów ludzkich, stałe podnoszenie ich jakości oraz budowanie zdolności administracyjnej jednostek uczestniczących w zarządzaniu i wdrażaniu NSRO, PWW i PO,
  - 2) zapewnienie środków i narzędzi dla sprawnego procesu zarządzania i wdrażania NSRO, PWW i PO,
  - 3) zapewnienie pomieszczeń służących podmiotom zaangażowanym w zarządzanie i wdrażanie NSRO, PWW i PO,
  - 4) wyposażenie biurowe, komputerowe, informatyczne, telekomunikacyjne i audiowizualne,
  - 5) wsparcie w zakresie budowy, rozwoju i utrzymania systemów informatycznych,
  - 6) prowadzenie badań, opracowywanie ekspertyz, analiz i studiów,
  - 7) wsparcie dla procesu zamknięcia pomocy wdrażanej w ramach PWW,
  - 8) projekty związane z zapewnieniem ciągłości programowania.
86. Ocena, badania, ekspertyzy, informacja i komunikacja

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zapewnienie sprawnych systemów oceny (ewaluacji), informacji i komunikacji w związku z realizacją NSRO, PWW i PO oraz z zapewnieniem ciągłości programowania, obejmujące wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) niezbędnych badań, ekspertyz, analiz, studiów, ocen,
- 2) działań informacyjno-promocyjnych.

Każda z kategorii, oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej, obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji *mainstreaming*.

Objaśnienia zastosowanych pojęć:

Dokumentacja związana z operacją	Dokumenty planistyczne wspierające przygotowanie i realizację operacji, takie jak: projekt budowlany, studium wykonalności, dokumentacja techniczna, ekonomiczna, ocena oddziaływania na środowisko, analiza kosztów i korzyści, analizy ekonomiczne, kosztorysy, zaświadczenia, pozwolenia itp.
Operacja	Projekt lub grupa projektów, pozwalających na realizację celów określonych dla danej kategorii. W przypadku realizacji projektów współfinansowanych środkami UE — pojęciu „operacja” nadaje się definicję zgodną z art. 2 pkt 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ¹⁾ .
Operacje <i>mainstreaming</i>	Projekty informacyjno-promocyjne (w tym: kampanie edukacyjne, prewencyjne, wzmocnienia świadomości społecznej; wymiana doświadczeń, współpraca sieciowa) mające na celu upowszechnienie rozwiązań wygenerowanych w ramach najlepszych i innowacyjnych projektów.
Projekt pilotażowy	Projekt mający na celu rozpoznanie podstawowych barier wdrożeniowych oraz zebranie <i>know-how</i> niezbędnego do realizacji przyszłych projektów w tej samej lub pokrewnej dziedzinie.
Roboty	— Budowa, przebudowa, rozbudowa, modernizacja, termomodernizacja, adaptacja, remont, odnawianie (w tym prace konserwatorskie i restauratorskie) lub konserwacja (w tym badania konserwatorskie i archeologiczne); — rozbiórka obiektów zdewastowanych, jeżeli ich odnowienie i dalsze użytkowanie nie jest możliwe; — rozbiórka lub przeniesienie wraz z infrastrukturą obiektów uniemożliwiających osiągnięcie celów operacji.

¹⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.

Trójkąt (biegun) innowacji	<p>Sieć współpracy, w której głównymi podmiotami są:</p> <ul style="list-style-type: none"> — przedsiębiorstwa, w tym małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP), — placówki szkolnictwa pomaturalnego i wyższego, — ośrodki badawcze i podmioty naukowo-technologiczne itp., — oraz władze regionalne — w określonych przypadkach. 	<p>tyzy, studium wykonalności, <i>coaching</i>, kojarzenie partnerów itp.),</p>
Wyposażenie w środki, zasoby	<p>Zakup i dostawa towarów, usług niezbędnych do pełnienia funkcji i prowadzenia działalności bezpośrednio związanych z operacją lub do osiągnięcia celów operacji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — wartości niematerialne i prawne (prawa własności intelektualnej i przemysłowej takie jak: patenty, certyfikacja), — szkolenia, seminaria, konferencje, — administrowanie infrastrukturą (serwis, prowadzenie baz danych itp.), — dostęp do sieci internetowej itp.
	<p>Zagospodarowanie otoczenia przyległego</p>	<p>Racjonalne zagospodarowanie przestrzeni pozwalające na pełnienie funkcji i prowadzenie działalności bezpośrednio związanych z operacją lub z osiągnięciem celu operacji.</p>
	<p>Przykład:</p> <p>towary:</p> <ul style="list-style-type: none"> — sprzęt teleinformatyczny i multimedialny wraz z oprogramowaniem, — maszyny, urządzenia, aparatura, inny sprzęt itp., — środki transportu, — grunty itp., <p>usługi:</p> <ul style="list-style-type: none"> — doradztwo (badania rynków, poszukiwanie rynków zbytu, eksper- 	<p>Przykład:</p> <p>roboty oraz dostawa towarów lub usług związanych z następującymi obiektami:</p> <ul style="list-style-type: none"> — place, tereny zielone, parki i inne miejsca wypoczynku i rekreacji, — drogi ruchu pieszego, dojazdowe drogi ruchu kołowego, parkingi, — oświetlenie zewnętrzne itp.